

M. Bizubová: **Kamene (Stones)**. Vydavateľstvo Dajama, 2008, 119 s.

V edícii Prírodné krásy Slovenska v málo známom vydavateľstve Dajama doteraz vyšli tieto knižné tituly:

Najkrajšie vrchy,
Najvyššie vrchy,
Drevené kostoly,
Najkrajšie mestá,
Hrady – najkrajšie zrúcaniny,
Technické pamiatky.

Poslednou knihou v uvedenej edícii je recenzovaná útlá kniha z pera pracovníčky Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Pod prívlastkom „útlá“ mám na mysli jej rozsah vyjadrený počtom strán, a nie úroveň spracovania, a najmä nie význam diela. Z hľadiska posledných uvedených atribútov dielo M. Bizubovej patrí do prvej línie v oblasti šírenia poznatkov medzi populáciou. Podme však poporiadku.

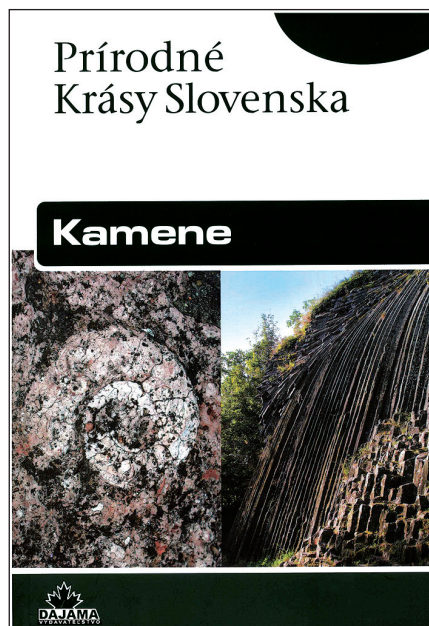
Prvé decénium 21. storočia OSN a UNESCO vyhlásili za obdobie kreovania ľudskej spoločnosti založenej na vedomostiach – *Knowledge based societies*. Uvedený program bol prijatý jednoznačne pozitívne. V posledných rokoch sa však v daných súvislostiach už objavili aj otázky. Ktorá spoločnosť je na vyššom stupni rebríčka: tá, z prostredia ktorej vyšli napr. traja nositelia Nobelovej ceny, ale ostatná populácia výrazne zaostáva za štandardom, alebo tá, v ktorej sa takýto premiant nenachádza, no spoločenstvo (národ) nemá analfabetov, spoločnosť sa riadi napísanými i nepísanými etickými zásadami, vzťahy medzi občanmi, ale aj medzi občanom a štátnou správou sa riadia právnymi kódexmi a podobne? Osobne dávam prednosť druhej alternatíve.

Je evidentné, že na výraznom posune poznania všeobecne na vyššiu úroveň má zásluhu výskum, vývoj nových technológií či jednoducho ich čo najrýchlejšie aplikovanie do denného života. Ak akceptujeme uvedenú premisu, nastupuje druhá úroveň problematiky: aká je následnosť krokov od myšlienky cez jej realizáciu až po aplikáciu v spoločnosti? Bez nároku na veľký priestor potrebný na niektoré základné vysvetlenia je takáto:

- výskum, či presnejšie poznávanie nepoznaného, a to každého druhu;
- výsledky výskumu a vývoja či objavenie nových technológií sa musia čo najskôr

dostať na papier – myslím to obrazne, aby nasledovníci mohli stavať na už známych faktoch (neobjavovať Ameriku);

c) výsledky vedy, výskumu, vývoja nových technológií a i. sa musia dostať do povedomia čo najširšej vrstvy obyvateľov štátu. Medzi nich patria totiž aj tvorcovia zákonov či jednoducho občania pôsobiaci v rozhodovacom konaní na každej úrovni, počítajúc do toho aj poslancov

parlamentu. Z toho jednoznačne vyplýva, že len tí príslušníci ľudského rodu, ktorí veľa vedia, sa vedia aj správne rozhodnúť a prijať koncepčne správne rozhodnutia. Práve toto je parketa na popularizáciu vedy, jej výsledkov a zdôvodnenie jej potrieb pre modernú spoločnosť.

V takomto kontexte treba posudzovať aj dielo M. Bizubovej. Tematicky sa člení na dva neostro oddelené celky. V prvom z nich sú uvedené horniny, ich stručná genéza, ale najmä rôzne morfológické zaujímavosti. V tejto časti sa autorka nezaprie: graduovaná

geologička celý život pôsobí na Katedre fyzickej geografie Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave. V prípade posudzovaného knižného diela sa toto prepojenie ukázalo ako užitočné a inšpirujúce. Druhá časť diela je tematicky venovaná morfológicky zaujímavým fenoménom, ktoré za svoj vznik vďaka rozličným typom hornín na jednej strane a nasledujúcim geologickým procesom na druhej strane. Väčšina variabilných morfológických útvarov je prezentovaná na nadštandardnej technickej, ale aj estetickú úrovni. Veľkým pozitívom je aj to, že pri každom fenoméne, akým je napr. ryolitové more vo Vyhniciach, bazaltový vodopád pri Šomoške a iné, sú uvedené inštrukcie o tom, ako a kadiaľ sa k danému fenoménu dá priblížiť. Je to teda akýsi netradičný sprievodca po kamenných fenoménoch Slovenska. Takto dielo spĺňa predpoklady základného „poradcu“ pri plánovaní školských exkurzií či vlastivedných vychádzok do najbližšieho okolia. Pri ich organizovaní je veľmi nápomocná aj prehľadná mapa Slovenskej republiky, ktorá má na vnútorných stranách prebalu vyznačené lokality uvedené v texte knižky.

Je logické, že v každej práci sa nájdu aj nejaké nie najvhodnejšie vyjadrenia či vedec-ky správne vysvetlenia. V knihe M. Bizubovej je ich veľmi málo. Aby som však dokázal, že som knihu čítal pozorne, uvádzam niektoré príklady. Členenie Veľkej Fatry na Hôľnu a Bralnú Fatru (s. 15) som doteraz nezaevidoval. V tomto prípade by sa žiadalo podrobnejšie vysvetlenie, napr. pod čiarou. Podobne petrograf nemôže súhlasiť s výskytom olivínu v mandliach (s. 9) či lingvista s formuláciou „s väčším obsahom vápenca“ na s. 11.

Keďže stále platí, že „kto nič nerobí, neurobí chybu“, dielo hodnotím výbornou známou a pripájam adjektíva vydarené, potrebné a inšpirujúce.

Vážení čitatelia, zoznámte sa s ním a kúpte si ho.

Kontakt: DAJAMA, Lublanská 2, 831 02 Bratislava
info@dajama.sk

D. Hovorka

I. PETRÍK: **Pemza a bronz. Na pomedzí mytológie a histórie Egejského sveta** **Pumice and bronze. At the boundary of mythology and history of Aegean world**

Vo Vede, vydavateľstve Slovenskej akadémie vied, v edícii Svet vedy uzrela v marci 2009 svetlo sveta kniha nášho kolegu, pracovníka Geologického ústavu SAV Igora Petrika. Nebolo by to nič výnimočné, keby témou spracovania boli magmatity granitovej série či niektoré ďalšie aktuálne problémy modernej petrológie. To sú totiž témy, v rámci ktorých sa RNDr. Igor Petrik, CSc., predstavuje ako medzinárodne uznávaný odborník. Igor

si však za námet knižného spracovania zvolil svet a obdobie gréckej antiky, tému, ktorá bola v nedávnej minulosti slovenskému čitateľovi sprostredkovaná medzinárodne uznávaným autorom V. Zamarovským. Igor Petrik urobil dobre. Na napísanie recenzovaného diela sa dokonale pripravil. Niekoľkokrát navštívil klasické lokality gréckej antiky, z originálnej fotodokumentácie časť zaradil aj do tohto knižného diela.

Po prečítaní diela I. Petrika o východnom Stredomorí bronzovej doby vieme toho podstatne viacej. A čo je nezanedbatelné, vieme viacej z pohľadu poznatkov 1. decénia 21. storočia.

V období, keď národy Česko-Slovenska pod vedením rodnej strany budovali socializmus, autori všetkých žánrov písaného slova sa museli riadiť dogmami socialistického realizmu. A dôsledok uvedeného stavu? Kniž